

N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli den 3 mars 1899 kl. 3 c. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om löneförbättring för vissa betjente vid statens jernvägar.

(R. A.)

I den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under sjette hufvudtiteln föreslagit Riksdagen medgifva att, med ändring af bestämmelserna i nu gällande aflöningsreglemente för tjenstemän och betjente vid statens jernvägar om högsta arfvode för lokomotivputsare, vagnputsare, pumpare och kolvakt, arfvode inom tolfte löneklassen med årligt belopp af 780 kronor måtte kunna tilldelas lokomotivputsare, vagnputsare, pumpare och kolvakt.

Med erinran att det af Kongl. Maj:t den 15 oktober 1897 utfärdade, af Riksdagen godkända aflöningsreglementet för tjenstemän och betjente vid statens jernvägar trädde i kraft den 1 januari 1898, har statsrådet och chefen för civildepartementet till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet för den 13 sistlidne januari anmält, hurusom jernvägsstyrelsen i skrifvelse den 20 december 1898 redogjort för de framställningar angående ändring i reglementet, som från större eller mindre grupper af tjenstemän eller betjente inkommit.

Rörande de flesta af dessa ansökningar hade af olika anförda grunder jernvägsstyrelsen funnit sig icke hafva skäl att föreslå några ändringar; men i två fall hade styrelsen ansett sig böra afgifva ändringsförslag, nemligen dels rörande lokomotivputsare, vagnputsare, pumpare och kolvakter och dels beträffande manlige kontorsskrifvare hos styrelsen. Den af jernvägsstyrelsen föreslagna löneförbättringen för sistnämnda tjänstemän har emellertid icke föranlett någon Kongl. Maj:ts framställning till Riksdagen.

Hvad anginge aflöningsförmånerna för *lokomotivputsare, vagnputsare, pumpare och kolvakter*, hade, enligt hvad af statsrådsprotokollet vidare inhemtas, jernvägsstyrelsen lemnat följande redogörelse.

Enligt 1874 års aflöningsreglemente kunde denna grupp bland maskinafdelningens betjente i jmförelse med de stora grupperna af lägre ban- och trafikbetjening, banvakterna och stationskarlarne, erhålla tre löneklasser högre än banvakterna och en högre än stationskarlarne, i det att nemligen maximiarfvodet utgjorde för lokomotiv- eller vagnputsare, pumpare och kolvakt 720 kronor, för stationskarl 660 kronor och för banvakt 540 kronor. Härvid vore dock att märka, att stationskarlarne och banvakterna men icke bemålde maskinbetjente åtnjöte beklädnadsersättning till årligt belopp af 96 kronor och att samtliga banvakter och ett icke ringa antal stationskarlar i stället för inqvarteringsersättning åtnjöte fri bostad in natura jemte vedbrand, något som deremot icke annat än rent undantagsvis vore fallet med ifrågasvarande maskinbetjente.

Då styrelsen den 26 november 1892 afgaf sitt förslag till nytt aflöningsreglemente, hade styrelsen, hvad banvakterna beträffade, förordat förhöjning i deras maximiarfvode med en löneklass eller till 600 kronor samt, hvad stationskarlarne beträffade, föreslagit inrättandet af särskilda signal-, vaxel- och magasinsskarlsbefattningar med ett maximiarfvode af 720 kronor, hvarjemte styrelsen ifrågasatt anvisandet af särskilda tilläggsarfvoden af 60 kronor för år åt banvakter och stationskarlar, hvilka viss tid tjänstgjort å särdeles dyr ort i Norrland. För ofvanbemålde maskinbetjente hade styrelsen deremot under då för handen varande förhållanden ansett sig icke kunna föreslå annan löneförbättring än höjning, såsom för all annan distriktspersonal, af inqvarteringsprocenten till 20 procent jemväl för personal i andra orter än Stockholm, Göteborg och Malmö, äfvensom höjning af det i sjelfva verket dock endast nominelt gällande minimiarfvodet.

Den proposition angående löne reglering för personalen vid statens jernvägar, som Kongl. Maj:t den 29 januari 1897 aflåtit till Riks-

dagen, hade, såsom styrelsen och jemväl 1893 års jernvägskomité, föreslagit, upptagit högsta löneklassen f r stationskarlar till 660 kronor, f r banvakter till 600 kronor och f r nu ifrågavarande maskinbetjening till 720 kronor, hvarjemte, i enlighet med hvad 1893 års jernvägskomité förordat, föreslagits, att stationskarl, hvilken tjenstgjorde såsom signalkarl, v xelkarl eller magasinsskarl vid större station, skulle kunna erhålla ett till ggsarfvode efter högst 60 kronor f r  r. Denna Kongl. Maj:ts framställning hade bifallits af Riksdagen, med undantag af att högsta arfvodet f r banvakt, med anledning af väckt motion, af Riksdagen uppförts med 660 kronor.

Detta Riksdagens beslut i förening med den omständighet, att ett inom Riksdagen likaledes väckt förslag om förhöjning af stationskarls maximiarfvode med två löneklasser varit nära att erhålla majoritet inom Riksdagen, hade föranledt styrelsen att den 20 december 1897 till Kongl. Maj:t ingå med hemställan, att maximiarfvodet f r stationskarl m tte bestämmas till 720 kronor; och hade den framställning, Kongl. Maj:t i sådant hänseende gjorde hos 1898 års Riksdag, jemväl vunnit Riksdagens bifall.

Genom 1897 och 1898 årens Riksdagars beslut hade maximiarfvodet f r de stora grupperna af lägre ban- och trafikbetjening alltså blifvit fastst ldt en klass högre, än hvad styrelsen  r 1892 såsom regel ifrågasatt och Kongl. Maj:t i l neregleringspropositionen till 1897 års Riksdag föreslagit. Vid sådant förhållande hade det syntts styrelsen böra tagas i öfvervägande, huruvida icke förhöjning med en löneklass jemväl för ofvan omförmälda stora grupp af lägre maskinbetjening borde ega rum.

Till stöd f r en dylik förhöjning af lokomotiv- och vagnputsares samt pumpares och kolvaks maximiarfvode talade icke allenast nyss antydd  förhållande, att ställningen inbördes i arfvodesh nseende mellan de stora grupperna af lägre ban-, maskin- och trafikpersonal derigenom skulle blifva densamma som Kongl. Maj:ts proposition till 1897 års Riksdag upptog i enlighet med hvad såväl styrelsen som 1893 års jernvägskomité föreslagit. Jemväl nu rådande förhållanden på den allmänna industriella arbetsmarknaden inom landet — förhållanden, hvilka icke kunde anses vara af endast öfvergående art — syntes nemligen göra en förhöjning af den ifrågavarande maskinpersonalens aflöning behöflig och lämplig. Då styrelsen  r 1892 afgaf sitt förslag till lönereglering, hade ej mindre prisen på lifsförnödenheter och dylikt  n äfven de allmänna arbetslönerna varit betydligt lägre än för närvarande; och ingen annan grupp af den ordinarie jernv gspersonalen torde kunna anses stå de egentliga industriarbetarne närmare och taga mera intryck

af deras löneförhållanden och ställning i allmänhet än nu ifrågavarande maskinbetjente. Särskildt under år 1898 hade också vid flera tillfällen svårighet mött att med ordinarie innehafvare besätta lediga tjänster inom förevarande grupp, enär vederbörande såsom extra kunnat betinga sig högre löneförmåner och förty vägrat att utbyta sin extra anställning mot en ordinarie sådan. Vigten för statsbaneförvaltningen att alltid kunna påräkna en fast stam af ordinarie betjente af det slag, hvarom nu vore fråga, låge dock i öppen dag.

Af dessa skäl syntes förhöjning med en löneklass böra ega rum i lokomotiv- och vagnputsares samt pumpares och kolvakters maximiarfvide.

Beträffande det inflytande den ifrågasatta förhöjningen skulle hafva på de betjeningsgrupper, som i aflöningsreglementet stode den ifrågavarande nära, hade jernvägsstyrelsen vidare anført, att ett bifall till styrelsens nu framställda förslag om höjning af maximiarfvodet för den stora gruppen af lägre maskinbetjening icke behöfde såsom en konsekvens medföra aflöningshöjning jemväl för närstående grupper af betjente. Den nu å löneskalan närmast högre befintliga gruppen, vagnsmörjarne, hade vid 1897 års löne reglering fått sitt ordinarie arfvode förhöjdt med två löneklasser eller från 660 kronor till 780 kronor; och denna personal åtnjöte dessutom i sin egenskap af tågbetjening milpenningar. Någon förhöjning i aflöningen för öfriga grupper af den lägsta betjeningen syntes ej heller af nyssberörda anledning kunna ifrågakomma, då kontorsvaks- och notisbärarebefattningarna enligt regeln endast vore öfvergångsplatser, hvilka innehades af helt unga, ogifta män, samt den jemförelsevis fåtaliga gruppen »portvakter» vid 1897 års löne reglering fått sin aflöning bestämd derigenom, att en särskilnad egde rum mellan å ena sidan portvakter vid maskinafdelningen, hvilka likställdes med portvakterna vid hufvudstationerna, och å andra sidan öfriga portvakter. Åt portvakterna torde dessutom jemväl i de fall, der sådant nu ej egde rum, fri bostad in natura kunna anskaffas.

I händelse af bifall till styrelsens framställda förslag till maximiarfvode för lokomotiv- och vagnputsare, pumpare och kolvakter, skulle alltså samtliga de tre stora grupperna af lägre ban-, maskin- och trafikbetjening hafva erhållit löneförbättring med en klass utöfver hvad löne regleringspropositionen till 1897 års Riksdag afsåge.

I fråga om den föreslagna förhöjningen med en klass af lokomotivputsares, vagnputsares, pumpares och kolvakters maximiarfvode har departementschefen erinrat om hvad han till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1898 anförde vid frågan om aflöningsförhöjning för stations-

karlar, nemligen att, då det icke kunde påvisas, att den aflöningskala för betjente vid distrikten, som af 1893 års jernvägskomité upprättats, saknade inre sammanhang, eller att vid densammas upprättande skälig hänsyn icke tagits till någon omständighet, som kunnat utöfva afsevärdt inflytande på betjeningens inbördes ställning i aflöningshänseende, måste af en ändring på en punkt följa, att fråga uppstode om ändring jemväl för närmast stående betjentklass.

1897 års Riksdag höjde, fortsätter departementschefen, maximiarfvodet för banvakter och 1898 års Riksdag — efter derom af Kongl. Maj:t framställt förslag — maximiarfvodet för stationskarlar. Nu syntes af jernvägsstyrelsens utredning, att rättvisan fordrade, att jemväl den tredje stora gruppen af lägre betjente, nemligen maskinafdelningens, erhöle en motsvarande höjning af maximiarfvodet.

Jernvägsstyrelsen hade ock visat, att en sådan förhöjning icke behöfde draga flera löneförbättringar med sig, utan att härmed den jemnvigt i skalan, som år 1897 rubbades, blefve på alla håll återställd. Härvid måtte ock erinras, att, då statsutskottet år 1898 afstyrkte ett af enskild motionär väckt förslag om den nu ifrågasatta löneförbättringen, utskottet såsom skäl för sitt afstyrkande, bland annat, anförde, att det syntes vara i hög grad betänkligt att vidtaga jemkningar i lönevilkoren för särskilda klasser af personalen, utan att tillförlitlig utredning förbragts om den inverkan, en sådan åtgärd skulle utöfva på dessa klassers ställning i förhållande till den öfriga tjenstepersonalen, och att utskottet på grund deraf icke ansåge sig böra på enskild motionärs framställning tillstyrka dylika ändringar i lönestaten.

Den ökade kostnad, som skulle uppstå genom den föreslagna förhöjningen uti ifrågavarande maskinbetjenings högsta medgifna arfvode, kunde, enligt hvad departementschefen från jernvägsstyrelsen inhemtat, beräknas till omkring 3,600 kronor för år 1900.

På grund af hvad till statsrådsprotokollet sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 mars 1899.

♦ På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.